

СПІВВІДНОШЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ З ПРАВОВИМ СТАТУСОМ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

*Костюк Н.П., Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна*

Як відомо, гендерна рівність є одним із найважливіших аспектів загальнолюдського принципу рівності, який безпосередньо співвідноситься з правовим статусом людини і громадянина як центральним інститутом права.

До його складових відносять: рівні права, рівні свободи, рівні обов'язки жінки й чоловіка, враховуючи особливості статі у правовому регулюванні.

Проблему рівності в будь-якій сфері не можна розглядати поза межами права, оскільки саме право розуміють як рівною мірою свободу всіх і кожного – і чоловіка, і жінки. Необхідно зауважити, що на даний час Україна перебуває на етапі становлення та розвитку гендерних досліджень у праві, активного прийняття законодавчих актів, які регулюють різні види суспільних відносин щодо запровадження стандартів рівності прав і свобод жінки й чоловіка.

У сучасному світі, як і у сучасній юридичній науці право сприймається насамперед як право людини. Це право може бути реалізоване лише при відповідному закріпленні в нормах реального права. Досягнення реальної рівноправності та її юридичне забезпечення можливе за умови, коли всі галузі права узгоджені між собою як система норм, що має цілеспрямований вплив на суспільні відносини, які виникають у сфері гендерної рівності.

Способами забезпечення ідеї прав людини, як певного правового ідеалу, є загальні принципи права. Серед них, як один із найважливіших – принцип рівності.

Одним із проявів принципу рівності є рівність чоловіків і жінок, що дістав назву «принцип гендерної рівності». Гендерна рівність, як відомо є складовою загального принципу рівності, адже право розуміють сьогодні як рівну міру свободи всіх і кожного – чоловіків і жінок.

Методологічний підхід потребує застосування філософського методу пізнання, а саме від загального до конкретного. Важливо визначити узагальнюючий критерій, який би міг забезпечити універсальне проникнення в юридичну матерію та відтворення нею суспільних реалій у сфері гендерної рівності. Таким критерієм визначаються права людини. І саме визначення прав людини, наповнення їх реальним змістом та забезпечення гарантій є найважливішим надбанням сучасності. Можливо саме це і спричинило гендерний стиль мислення. Загальний підхід до захисту прав людини, комплексний їх розгляд дає можливість побудови юридичного механізму та його удосконалення через механізм прав людини. Адже правовий принцип рівності означає відсутність будь-якої нерівності чи обмежень, прав особи та громадянських свобод. Його реалізація передбачає існування справедливого суспільного устрою, в якому політико-правові реалії забезпечують максимальне дотримання прав особи.

Теоретичне переосмислення принципу рівності незалежно від статі та формулювання проблеми гендерної рівності, по суті, зумовлює початок нового етапу в розвитку прав особи. Жінка й чоловік є рівними, але відмінними, і вони рівноправні. Їхні відмінності – це особливості тієї чи іншої статі, і їх потрібно враховувати шляхом надання жінкам і чоловікам особливих груп прав і відповідних механізмів для реалізації цих прав.

Нині на міжнародному й національному рівнях захист прав жінки здійснюють за допомогою спеціальних нормативно-правових актів. Через свої

особливості вони відмінні від загальних норм та механізмів захисту прав особи. Гендерний підхід дає змогу оцінити ефективність законодавства – наскільки повно воно відтворює соціальні потреби жінок і чоловіків.

Захист прав особи є основою гендерно політики. Одним із аспектів останньої має бути рівний захист прав особи для жінки й чоловіка.